

A kriminalisztikai gondolkodásmód

A Detektor Plusz idei márciusi számában megjelent cikkemben feltett kérdésre: Ki lehet ma Magyarországon magánnyomozó? – az erre a tevékenységre vonatkozó jogszabályok, valamint a médiakutatás eredményeképpen talált és kiértékelt sajtóhírek alapján igen lehangoló következtetésekre jutottam. A jelenleg hatályos 15/2008. (VII.28.) IRM rendeletnek a magánnyomozó szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményei című fejezetében leírtakból például kiderült, hogy sem pályaalakmassági, sem pedig szakmai alkalmassági követelményrendszer teljesítése nem szükséges a magánnyomozó szakképesítés – ami így csupán egy darab papír – megszerzéséhez. Az Országos Képzési Jegyzék szerinti 450 órás tanfolyamtól persze a megszerzett papírdarabon kívül más nem is várható el. A magánnyomozói munkához elengedhetetlenül szükséges objektivitásra, vagyis az objektív igazság felderítéséhez nélkülözhetetlen távolságtartó, önös érdekektől mentes hozzáállás képességéhez, és az ún. kriminalisztikai gondolkodásmódnak a kialakulásához 450 óra bizony nem elegendő, mert ehhez legalább hét esztendőre van szükség. Épp ezért gondoljuk azt néhány – tavaly év végén a Magyar Mesterdetektív Szövetségbe (MMDSZ) tömörült – magánnyomozóval együtt, hogy a szakma gyakorlását, különösen megtépázott tekintélyének helyreállítása és erősítése végett, szakmai felsőfokú végzettséghez és legalább 5-10 éves, valamelyik nyomozóhatóságnál eltöltött szakmai gyakorlathoz kellene kötni. A gyakorlati tapasztalatok ugyanis azt mutatják, hogy a kriminalisztikai gondolkodásmód kialakulásához minimum 5-7 esztendő szükséges. Ennyi idő alatt lehet elsajátítani a detektív munka fortélyait, s talán némi élettapasztalatot, életbölcsességet is szerezni, ami a nyomozóhivatáshoz kell.

A hogy a közmondás állítja: a jó pap holtig tanul, és ez nemcsak a magánnyomozóknak, hanem valamennyi nyomozóra is igaz. A 2000-ben megjelent első könyvem, a **Klasszikus magánnyomozóstan** Általános részének nyomozásról szóló fejezetét nem véletlenül kezdtem azzal, hogy a nyomozás mindenekelőtt gondolkodási tevékenység, folyamat, melynek lényege valamely jelenség, vagy múltban lejáratott esemény meghatározott módszerek segítségével történő megismerése. A megismerés a nemtudástól a tudás, a nem teljes, hiányos tudástól az egyre teljesebb, alaposabb tudás felé való fokozatos előrehaladás folyamata, amelynek általános törvényszerűségeit a filozófia egyik nagy területe, az **ismeretelmélet**, a gnoszeológia vagy másik nevén episztemológia, konkrét törvényszerűségeit pedig a **megismerés pszichológiája** kutatja. Az ismeretelmélet dialektikus módszerének modern formáját első ízben G. W. Friedrich Hegel (1770–1831), a klasszikus német filozófia képviselője dolgozta ki, a dialektikus gondolkodásmód három alapvető törvényének: az ellentétek egységének, a tagadás tagadásának és a mennyiség minőségbe

való átcsapásának felállításával. A **dialektikus gondolkodásmód** lényege, hogy a bennünket körülvevő világot, nem mint kész dolgok, jelenségek összességét, hanem mint folyamatok összességét fogja fel, vagyis hogy a dolgok, jelenségek szakadatlan változáson mennek keresztül. Ennek okán a gondolkodásunkat is a már megtett fokokat magasabb szinten megisméjlő spirális fejlődésként: állítás (tézis) → tagadás (antiitézis) → tagadás tagadása (szintézis), az ellentétes folyamatok szakadatlan harcoként és egységeként, valamint a mennyiségi tudás minőségi tudásba való átcsapásaként jellemezhetjük. Gondolkodásunk a megismerés folyamatában a jelenségektől a lényeg, vagyis az embert körülvevő objektív valóság dolgainak, konkrét történéseinek sajátosságaitól, az azokat jellemző belső törvényszerűségek és összefüggések felismerése felé halad, amelyek egyben megszabják a gondolkodás fejlődésének tendenciáit, továbbá rendszerjellemzőit is.

■ A nyomozás, mint megismerési folyamat speciális gondolkodás, az ún. kriminalisztikai gondolkodásmód kialakulását igényli, amely többéves szakmai tapasztalat, gyakorlat útján fejlődik ki, illetve fejleszhető to-

vább, a kriminalisztikai gondolkodással, mint tudományos módszerrel a bűnügyi nyomozásban, a – természet- és társadalomtudományok határmezsgyéjén elhelyezkedő – kriminalisztika általános részéhez tartozó **kriminálmétodológia** foglalkozik. A nyomozásra jellemző gondolkodásmód két szempontból is speciális. Egyrészt a **fordított kauzalitás** jellemzi, mivel a nyomozás kiinduló adatai, a már rendelkezésre álló adatok az oksági folyamat eredményei, vagyis az okozat, amelynek okait keressük. Másrészt a kriminalisztikai gondolkodás sajátos eszköze a **verzió**, a nyomozásban használt feltételes logikai ítélet, és a verziókkal végzett munka. A verziók alkalmazása a nyomozásban ugyanazt a szerepet tölti be, mint a filozófiai ismeretelméletben a tudományos hipotézisek.

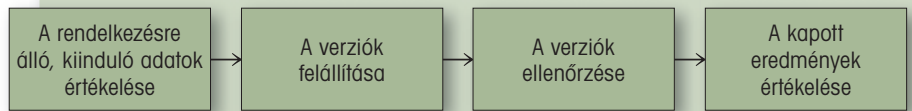
■ A **tudományos hipotézis** a jelenségek összefüggéseinek olyan következtetés útján nyert magyarázata, amely a tudomány fejlődésének, vagy a filozófiai megismerésnek egy adott szakaszában még nem bizonyítható megcáfolhatatlan módon, és enél fogva mindaddig nem tartható kétségtelen, objektív igazságnak, amíg az ehhez szükséges bizonyítékok nem állnak rendelkezésre. A tudományos hipotézis jelentősége éppen abban áll, hogy az általa megfogalmazott magyarázat – amelynek bizonyítására törekszünk – híd a nemtudásból a tudás, a hiányos tudásból a pontosabb felé, ezért a hipotézis a gondolkodás előremutató fejlődésének nélkülözhetetlen eszköze. A hipotézis tehát logikai fogalom, a formális logikában az induktív következtetés egyik formája, amelynél a premisszák, kiinduló tételek egy része, de legalább egy premissza ismeretlen. A **formális logika** a gondolkodási formák és műveletek: a fogalom- és ítéletalkotás, a következtetés és bizonyítás gondolati szerkezetét, illetve rendszerét vizsgáló tudomány, amely elvonatkoztat a gondolkodás konkrét tartalmától és csak e tartalom részeinek közös összefüggését elemzi. A **dialektikus logika** pedig a formális logika tételeit kiegészítve tartalmi logika, mivel a gondolat formáinak, a fogalmaknak, a kategóriáknak elsődlegesen a fejlődését, állandó mozgását szem előtt tartva, a jelenségek belső ellentmondásai, minőségi ugrásai, az egyik jelenségből a másikba való átmenet fogalmi kifejezhetőségének vizsgálatával, az ellenté-

tek azonosságáig menő rugalmasságának, valamint a megszüntetve megőrzés, vagyis a tagadás tagadásának lényegi feltartásával foglalkozik.

■ A tudományos hipotézisnek a filozófiai logikában betöltött szerepéhez képest a kriminalisztikai verzió tartalmilag kevesebb, mert csak egy konkrét jelenségre, történetre, – a kriminalisztikánál maradván – bűnügyre, vagy annak meghatározott részére, mint múltban lezajlott egyedi eseményre vonatkozó magyarázat, ami olyan egyedi ismérvek alapján állítható fel, amelyeket maga a vizsgált jelenség tartalmaz. Ezzel szemben a tudományos hipotézis a jelenségek széles területét fogja át, s jelentős számú megfigyelésre, illetve már részben bizonyított tudományos tételekre épül fel.

A kriminalisztikai verzió általában nem a tudomány adott fejlődési szintjében rejlő korlátok miatt nem bizonyítható megcáfolhatatlanul az ítélet helyessége, hanem a megismerési folyamat kezdeti stádiuma, a már feltárt tények csekély száma, valamint a nyomozást gátló egyéb emberi magatartásformák miatt. E minőségi különbségek következménye, hogy a verziókban megfogalmazott feltevések valószínűségi értéke kevesebb, mint a tudományos hipotéziséké. A mindennapi életben használatos hipotézis, feltevés fogalmánál a kriminalisztikai verzió viszont többet jelent, mert az általa nyújtott magyarázat, feltételes logikai ítélet magasabb rendű valószínűség a hétköznapi szubjektív bizonyosságnál. Azért magasabb rendű valószínűség, mert a verziókat elsősorban a bűnügyi tudományok: a büntető jogtudomány, a kriminalisztika és a kriminológia ismereteivel felvértezett, nyomozási tapasztalatokkal rendelkező szakemberek, nyomozók illetve magánnyomozók, kriminalisták állítják fel. Azokat a szakma írott és íratlan szabályai szerint: a többoldalú és párhuzamos ellenőrzés, valamint a gyorsaság és tervszerűség alapelvei szerint addig vizsgálják, amíg az objektív igazsághoz legközelebb álló marad csak fenn, és ezzel kezdetét veheti a bizonyítás folyamata.

■ Nyomozástani meghatározás szerint a verzió a jelenségek, események, történetek, folyamatok egészét vagy annak valamely részét megmagyarázó feltételes logikai ítélet, a nyomozás tervezésével szoros kölcsönhatásban álló taktikai eszköz,

1. ábra – a verziókkal végzett munka szakaszai

amelynek segítségével meghatározható a vizsgált ügy és a bizonyítás tárgya, valamint az azt alátámasztó tények és bizonyítékforrások köre. Ebből a definícióból adódóan a verzió nemcsak a kriminalisztikai gondolkodásmód sajátos eszköze, hanem a nyomozás szempontjából **a verziókkal végzett munka** magának a nyomozásnak az egyes fázisait is kijelöli. A verziókkal végzett munka a következő szakaszokra bontható: **(1. ábra)**

■ A nyomozás fázisaival kapcsolatosan két megjegyzést kell itt előljáróban tennünk. Az egyik, hogy a verziókkal végzett munka csupán elméletileg, didaktikai okokból bontható fel ilyen egymástól jól elkülöníthető szakaszokra, a gyakorlatban a fázishatárok között átfedések lehetnek. A másik, ennél lényegesebb megjegyzés, hogy az utolsó fázis egyben első lépésnek is tekintendő akkor, ha a folyamat végére, a kapott eredmények értékelésével az ügy nem nyert megoldást. Ebben az esetben a folyamat kezdődik előlről, s a periodicitás addig tart, amíg csupán egy, ellenőrzött, és bizonyítékokkal alátámasztott verzió marad fenn, vagyis megismerésünk elérte a célját.

■ A továbbiakban vizsgáljuk meg egyenként a verziókkal végzett munka fenti gondolkodási szakaszait, mint a nyomozás kötelező stációit, kivéve a harmadikat, a verziók ellenőrzését, mert az már nemcsak gondolati, hanem effektív adatgyűjtési tevékenységet is igényel. Miután a laikusok pusztán csak ezt a szakaszt vélik nyomozásnak, így a köznyelv sem tesz különbséget a nyomozás és az adatgyűjtés, vagy ahogyan a médiában emlegetik, megfigyelés között. Valójában a nyomozás és az

adatgyűjtés úgy viszonyul egymáshoz, mint rész az egészhez, ahol a nyomozás jelenti az egészet, a megfigyelés pedig pusztán egy adatgyűjtési módszer.

■ Rendelkezésre álló, kiinduló adatnak – és általában nyomozástani értelemben adatnak – tekintünk minden olyan tényt, amely az ügygel közvetve vagy közvetlenül kapcsolatban áll, és ezért annak felderítésénél felhasználható információkat tartalmaz. A már meglévő kiinduló adatokat – még azok kiértékelése előtt – célszerű kronológiai és bizonyos logikai sorrendbe rendezni. A csoportosítás logikája természetesen a rendelkezésre álló adatok mennyiségétől és minőségétől függ. Igen nagyszámú adat esetén, a jó áttekinthetőség érdekében az alábbi négyes felosztás ajánlott:

- 1) adatok, amelyek az eseményre, jelenségre vonatkoznak,
- 2) adatok, amelyek az ügyben érintett személyekre vonatkoznak,
- 3) az ügyre vonatkozó bizonyítási eszközök és lehetséges módszerek számbavétele, illetve az azokból nyerhető megállapítások hitelt érdemlőségének elbírálását lehetővé tévő adatok,
- 4) a még igénybe nem vett, vagy a lehetséges információforrásokra vonatkozó adatok.

■ A rendelkezésre álló adatokat büntetőügyekben célszerű a klasszikus kriminalisztikai alapkérdések szerint csoportosítani úgy, hogy azok a büntető jogtudomány általános törvényi tényállásának a felderítés szempontjából releváns elemeire kerdezzenek rá: **(1. táblázat)**

1. táblázat

A kriminalisztika klasszikus alapkérdési:	Az általános törvényi tényállás elemei:
kit? mit?	→ a bűncselekmény tárgyára vonatkozó kérdések
hol? mikor? hogyan? mivel?	→ a tárgyi oldal elemeire kérdezznek rá
ki? kivel?	→ a bűncselekmény alanyára vonatkozó kérdésfeltevések
miért? (mi okból vagy célból?)	→ az alanyi oldal elemeire kérdezznek rá

A kriminalisztikai gondolkodásmód

➤ ■ Megjegyezzük, hogy az adatok kriminalisztikai alapkérdések szerinti rendszerezése megfelelően adaptálható a polgári-gazdasági ügyek magánnyomozásában is.

■ Kevesebb kiinduló adat esetén célravezető a felállítandó verziók szempontjából elvégezni a csoportosítást, ilyenkor egy csoportba kerülnek mindazok az adatok, amelyek egymással feltehetően összefüggésben vannak, vagy legalább az eddig ismert tények alapján az esetleg fennálló ellentmondások megmagyarázhatók ily módon.

■ A rendelkezésre álló adatok rendszerezését követően kerül sor azok értékelésére. Az értékelés elsősorban a nyomozó gondolati tevékenysége, amely nemcsak alapos szakmai felkészültséget, hanem sokszor széles körű jogi és természettudományos ismereteket is igényel, ezért a detektív akkor jár el helyesen, ha egyszerűbb esetben az ügyre vonatkozó szakirodalmat tanulmányozza át, a bonyolultabb ügyekben pedig megfelelő szakértőhöz, szaktanácsadóhoz fordul. A kiinduló adatok értékelésének alapvető célja az ügy alternatív értelmezési lehetőségeinek számbavétele, s az adatok mennyiségi és minőségi vizsgálatával a hiányosságok, illetve ellentmondások megállapítása. A rendelkezésre álló adatok elégtelensége és ellentmondásossága készletli a nyomozót a verziók felállítására, s ezzel máris a nyomozás második szakaszába lépünk.

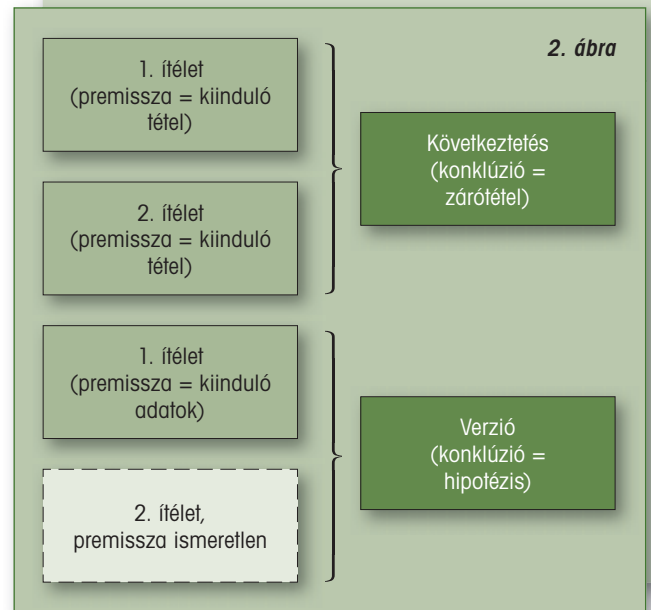
■ A verziók felállítása miután tisztán gondolkodási művelet, itt még nagyobb szerephez jutnak a logikai következtetési formák. A logika – mint a helyes gondolkodás tudománya – a **fogalmak, ítéletek és következtetések** megalkotásának szabályai-val foglalkozik. A logika e három gondolkodási alapegysége közül a fogalom a bennünket körülvevő világ, az objektív valóság jelenségeinek tudati visszatükröződése, azok lényeges jegyei alapján. Miután a gondolkodás és a nyelv egymástól elválaszthatatlan kapcsolatban fejlődik, a fogalmak szavak formájában léteznek, azaz a szó – mint a nyelv legkisebb értelmes egysége – a fogalom nyelvi megjelenítése. Az ítélet nyelvi megjelenítése pedig a mondat, a legegyszerűbb logikai ítélet egy állító

tómondattal fejezhető ki. Filozófiai szempontból ítéletnek az objektív valóság viszonyainak gondolati visszatükröződését nevezzük. A fogalom és az ítélet tehát a gondolkodás alapegységei. Az ítéletek olyan összefüggését, amelyben egy vagy több ítélet alapján új ítéletet alkotunk, következtetésnek nevezzük. A következtetés logikai szerkezetét ennek megfelelően a **2. ábrán** szemléltetem:

■ Az ítéletkapcsolatoknak vagy következtetéseknek a logika számos formáját ismeri, az alábbiakban csak a nyomozástani szempontból legfontosabbakat említjük.

■ Az **induktív következtetés**nél az egyeditől haladunk az általános felé abból kiindulva, hogy ami igaznak bizonyult számos egyedi esetben, az az esetek többségére is igaz lehet, másként fogalmazva, a részből következtetünk az egészre. A **deduktív következtetés** ennek fordítottja, vagyis a jelenség egészéből vonunk le következtetéseket annak valamely részére. Az **analízis** logikai művelet a vizsgált jelenség részekre bontását és részeiben való vizsgálatát, a **szintézis** pedig a tanulmányozott jelenségre vonatkozó következtetés egyes, már kiértékelt részeinek egységes egészzé történő összefoglalását jelenti. Az **analogikus következtetés** során két jelenség bizonyos megegyező tulajdonságából és az egyik jelenség valamely ismert tulajdonságából arra a következtetésre jutunk, hogy a másik jelenség szintén rendelkezik egy azzal megegyező tulajdonsággal. A verziók felállítását nagymértékben megkönnyíti, ha hasonló esettel már találkoztunk, ezért a kriminalisztikai gondolkodásmóddhoz hozzátartozik a személyes tapasztalatból, vagy szakirodalomból ismert hasonló problémák megoldásának felidézése, illetve alkalmazása más ügyekben.

■ A logikai műveletek – mint a pszichikum megismerési folyamatának legmagasabb foka, a problémamegoldó gondolkodás része – kutatási tárgyát képezik a pszichológ-

giának is. A verziók felállításának ismertetése során azonban kevesebb gondot okoz az ismeretelméleti megközelítést alkalmazni, mint a pszichológiai. Mielőtt továbblépni, foglalkoznunk kell az **intuíción** szerepével a nyomozásban, melynek megközelítése – nyomozástani értelemben – mind filozófiai, mind pedig pszichológiai szempontból problémamentes. Az intuíción nyomozástani értelemben sem jelent pusztán megérezést. Filozófiai megközelítésben a mennyiségi, azaz a felhalmozott tudás, ismeretanyag minőségi, azaz új összefüggések felismerésébe való átcsapását, pszichológiai megközelítésben pedig a helyes asszociációk gyakoriságának valószínűségét jelenti, amelyet majdnem minden esetben – a spontán felszabaduló energiák miatt – aha-élményként élünk át.

■ A verziók felállítása során két fontos alapelv érvényesülését szükséges szem előtt tartanunk, a tényhez kötöttség és a konkrétság elvét. A **tényhez kötöttség elve** azt jelenti, hogy a verziók tartalma és száma mindig az adott ügyben rendelkezésre álló adatoktól függ, és csak olyan verziókat szabad felállítani, amelyekre a kiinduló adatok utalnak. A **konkrétság elve** alapján a nyomozónak arra kell törekednie, hogy a lehető legpontosabban határozza meg a verzió tartalmát. A verzió tartalmának szabatos meghatározása szorosan összefügg a kiinduló adatok mennyiségével és minőségével, minél több adattal rendelkezünk ugyanis az adott ügyről, annál pontosabb verziókat építhetünk fel belőlük.

■ A verziók felépítését követően aztán, ahogy előrehaladunk a nyomozással az információk mennyisége nőni fog, ezzel fordított arányban a megalkotott feltételes logikai ítéletek, vagyis a verziók száma pedig csökkenni. És ezzel elérkeztünk a nyomozás harmadik szakaszához, a verziók ellenőrzéséhez, amelynek során meggyőződhetünk feltevéseink helyességéről vagy tévedéseinkről, következtetéseink megalapozottságáról, avagy megalapozatlanságáról. A verziókkal végzett munkának ez a szakasza további részekre, fázisokra bontható. Az ellenőrzés első lépcsőfoka a feladatok pontos meghatározása. Következő lépésként a nyomozó kiválasztja azokat a nyomozási cselekményeket, amelyeket az ügy adatainak ismeretében megfelelőnek talál az ellenőrzés végrehajtására, meghatározza a végrehajtás sorrendjét, időpontjait, az egyes nyomozási cselekmények során alkalmazandó célravezető taktikát, végzetül felméri, hogy milyen személyi és technikai feltételeket indokolt biztosítani a nyomozáshoz. Tehát megtervezi a nyomozást, és minden egyes ügy nyomozását külön projektszervezetben célszerű végrehajtani. A tervezett feladatok végrehajtása, a nyomozási cselekmények foganatosítása képezik a verziók ellenőrzésének utolsó szakaszát. Itt még egyszer hangsúlyozom, hogy köznapi értelemben a laikusok ezt értik nyomozás alatt, a szakemberek azonban tudják, a nyomozási cselekmények végrehajtása a verziókkal végzett munka négy fázisa közül a harmadik fázisnak az utolsó szakaszát jelenti csupán. Mivel ez a munkafázis nem pusztán elméleti munka, gondolkodási tevékenység, ezért ennek ismertetésével most nem – talán majd egy másik cikkemben – foglalkozom.

■ A verziókkal végzett munka utolsó fázisa a nyomozási cselekmények, illetve ellenőrzési feladatok végrehajtásával megállapított tényeknek, ha úgy tetszik a nyomozás eredményének az értékelése, és írásba – összefoglaló jelentésbe – foglalása. Az értékeléssel dönthető el, hogy az összegyűjtött adatok, információk, bizonyítékok alkalmasak-e a nyomozás tárgyát képező emberi magatartásformák teljes körű, sokoldalú és tárgyilagos megítélésére, az objektív valóság megállapítására a konkrét ügyben. Az értékelés során elemezni szükséges az egyes adatokat, információkat, bizonyíté-

kokat önmagukban, majd egybe kell vetni más adatokkal is, hogy feltárjuk az összefüggéseket, megállapíthassuk azok egymáshoz és az egész ügyhöz való viszonyát. E gondolati tevékenység középpontjában az alábbi kérdések megválaszolása nyújthat segítséget:

- ▶ A nyomozás harmadik – és itt most nem ismertett – munkafázisában összegyűjtött adatok, bizonyítékok az ügyre vonatkoznak-e, vagyis az ügy szempontjából relevánsak, avagy irrelevánsak?
- ▶ Az információk beszerzése és dokumentálása során keletkeztek-e olyan adatok, amelyek felhasználása nem célszerű, vagy jogszabályba ütközik?
- ▶ Az adatok, információk tartalmilag igazak-e, (vagyis a hitelt érdemlőség elbírálása)?
- ▶ A beszerzett adatok elegendőek-e a tényállás tisztázásához, vagyis a probléma megoldásához?

■ Az első kérdés megválaszolása nem okoz különösebb problémát, azonban a többi kérdés némi kiegészítésre szorul. A második kérdés tulajdonképpen a bizonyítékok felhasználhatóságának dilemmája, ezzel nemcsak a magánnyomozók, de az állami nyomozóhatóságok is nap mint nap találkozhatnak. A magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló törvény pontosan megjelöli például, hogy a magánnyomozó adatgyűjtése mire nem irányulhat, tehát ha mégis keletkeznének ilyen információk, azokat semmilyen módon nem szabad kiszolgáltatni a megbízónak. A nyomozóhatóságok által beszerzett bizonyítékok nyílt eljárásban történő felhasználásánál pedig figyelemmel kell lenni arra, hogy ezek a bizonyítékok milyen forrásból származnak. Nem minden esetben célszerű felhasználni például a titkos informátortól, ügynöktől vagy fedésben dolgozó nyomozótól származó információkat. Különösen, ha ezzel kiletüket felfednék, és így életük esetleg veszélybe kerülne.

■ A bizonyítékok, adatok, információk hitelt érdemlőségének vizsgálata és értékelése nemcsak azok tartalmára, hanem elsősorban a forrásukra vonatkozik. A valótlán adatok, illetőleg a megbízhatatlan információforrások kiküszöbölését a többoldalú ellenőrzéssel lehet megoldani. Ennek alapján beszélhetünk egyoldalú, még nem ellenőrzött, vagy több forrásból származó

azonos vagy hasonló, tehát ellenőrzött információkról, esetleg tényszerű forrásból keletkezett adatokról, stb.

■ Az utolsó kérdésnél azt elemezzük, hogy az összegyűjtött adatok mennyisége elegendő-e a probléma megoldásához, vagy valaminek a bizonyításához, valamint az egyes adatok minősége, azaz bizonyítóereje kellően alátámasztja-e a megmaradt egyetlen verzióknak helyességét. Amennyiben értékelésünk során nemleges választ kapunk, úgy nyomozási eredményeinket kiinduló adatoknak tekintve a folyamat kezdeti előlőről, azonban ismeretelméleti szempontból – a tagadás tagadása, illetve a megszüntetve megőrzés törvénye alapján – már egy magasabb szintről. Természetesen a megmaradt, egyelőre helytelennek bizonyult verzióknak helyett, vagy mellé újakat szükséges felállítani, különben az új folyamat végére – circulus vitiosus – hasonló eredményhez juthatunk.

■ A leirtakkal talán sikerült érzékeltetnem, hogy a nyomozás elsősorban valóban gondolati tevékenység, amely az íróasztalnál kezdődik és ott is ér véget (még ha közben csinálunk is ezt-azt országsgerte, vagy akár az ország határain kívül is). A verziókkal való gondolkodási művelet pedig, annak jellege és dinamikája miatt sohasem lehet sablonos, hiszen gyakorlatilag nincs két egyforma ügy. Ezért kell minden egyes ügyet, megbízást külön nyomozási projektként kezelni. A nyomozás sikere tehát nemcsak a detektív elméleti felkészültségétől, hanem élettapasztalatától is nagymértékben függ. Ezt tükrözte vissza a rendszer-váltás előtt a bűnügyi rendőrségnél a nyomozó → főnyomozó → kiemelt főnyomozó, a titkosszolgálatnál meg az operatív tiszt → főoperatív tiszt → kiemelt főoperatív tiszt hierarchia, mely beosztások között a „kihordási idő” általában hét év volt. Az első hét esztendő éppen a kriminalisztikai, azaz nyomozói gondolkodásmód kialakításához kellett, vagyis ahhoz, hogy a nyomozó vagy operatív tiszt önálló munkavégzésre egyáltalán alkalmas legyen, és utána már dolgozhattak a keze alatt akár beosztott tiszték is. Ez – gondolom – most sincsen másképpen a bűnügyi rendőrségnél és a titkosszolgálatoknál, még ha az egyes beosztásokat másképp nevezik is.

*Sasvári Rudolf magán-detektív
az Ulysses Team Kft. ct. ügyvezetője*